

Трегубова І.М., Трегубов Д.Г.

ІНТЕЛІГЕНТНІСТЬ ЯК ПРОЯВ КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ АДАПТОВАНOSTІ ЛЮДИНИ У СОЦІУМІ

Відповідно до постіндустріальної стадії розвитку суспільства головний конфлікт виникає між знанням та некомпетентністю (а не між підприємцем та робітником), на перше місце виходить професійний розподіл замість класового, сфера послуг переважає сферу виробництва, але теж потребує високої освіти [1]. Сучасний стан суспільства потребує від людини знань, вміння орієнтуватися в потоці інформації, внутрішнього і зовнішнього динамізму, врівноваженості, комунікабельності, професіоналізму, компетентності. Адаптованість до цих умов визначає успішність людини у суспільному житті. Чи є необхідною інтелігентність для адаптованості людини? Чи є інтелігентна людина адаптованою до суспільного життя? Чи можливий стан адаптованості в інтелігентної людини? Чи можна інтелігентність виховувати у навчальному процесі? Яка різниця між інтелігентністю та аристократизмом?

Висловимо власну точку зору на поставлені запитання.

Адаптованість людині для успішної діяльності безумовно потрібна. В адаптованому стані внутрішні та зовнішні зміни повинні викликати в людини позитивну, продуктивну тривожність, що поцілено на збереження станів фізичного, духовного, соціального, професійного благополуччя на основі фізичних, духовних, інтелектуальних, освітніх змін у людині. В той же час в будь-якої людини є підсвідомий опір власним змінам. Стану людини з розвинутою здібністю до адаптації властиві менші внутрішні зусилля та час досягнення стану адаптованості, більша ефективність процесу адаптації за рахунок достатнього когнітивного ресурсу та функціонального надлишку.

Інтелігентна людина представляється інтелектуально розвинутою, з

високим рівнем освіти та культури. В той же час склався стереотип інтелігента, як не зовсім адаптованої людини до суспільного життя. Здається, що постать інтелігента знаходиться дещо в іншій площині, ніж суспільство в цілому і тому має слабкий вплив на його розвиток. Можна сказати, що такі тенденції дійсно мають місце. Розвинута людина має інші потреби та ціннісні орієнтири, ніж основна маса людей. Тому масова культура, яка культивується шоу-бізнесом, постає на протилежному боці культурного розвитку суспільства. Оскільки виникає конфлікт рівня розвитку суспільства з особистими потребами людини, стан адаптованості до суспільних вимог може бути і не досягнутий. Відповідно стереотип інтелігента набуває рис “хлюпіка-інтелігента”, який не здатний до захисту власних інтересів. Наголошуємо – так не повинно бути і це не так.

Що стосується культури, як риси інтелігента, ми вважаємо, що головною складовою є не стільки знання мистецтва, історії рідного краю та ін., скільки повага до іншої людини. Мабуть саме це – головна відмінність просто аристократа (маємо на увазі не лише клас, а й спосіб життя людини) від інтелігента. В той же час аристократ може бути й інтелігентною людиною.

Вміння захисту власних інтересів з повагою до інтересів інших людей є єдиною зброєю інтелігента, засобом захисту власної інтелігентності, шляхом до адаптованості у суспільстві. Можливо, що інтелігентність і виникла, як засіб прихованої боротьби людини за цілісність власної особистості в умовах зовнішнього тиску.

Нажаль, цінності, які є головною рисою інтелігентності в наш час втрачають вагу. Це відбувається не тому, що змінилася система виховання, а тому що змінилося і суспільство, і динаміка життя. Ринкові відносини починають керувати емоційним та духовним станом людини, її розвитком. Життя у такому суспільстві ставить певні вимоги, відповідно до яких виникають некеровані адаптаційні зміни у людини. Люди, які пройшли такі зміни стають більш успішними, але й більш жорсткими. Інтелігентність здається зайвою. Але жорсткі люди створюють навколо себе такий самий світ і отримують тією самою монетою.

Інтелігентність прикрашає суспільство та робить його більш гармонійно побудованим. Тому можна підсумувати, що інтелігентність необхідна для побудови та житті у гармонійно розвинутому суспільстві.

Тому, особливо у час кризи у суспільстві, необхідно дуже дбайливе

відношення до виховання в дитини високих ціннісних орієнтирів. Такий розвиток передбачає університетська освіта. Акцент на гармонійний розвиток сприяє розвитку освіченої, культурної, інтелігентної людини. Але учбових часів для всеосяжності замало, тому водночас страждає основна освіта, а людина як не мала духовності – так і не має. В більшості випадків виховувати інтелігентну людину на рівні вищої освіти вже пізно. Все починається з дошкільної освіти..., а масова культура прививає до дівчаток образ “Барбі”, сім’я в першу чергу намагається нагодувати дитину, телебачення... – дуже важко знайти щось для культурного розвитку, навіть цікава інформація подається на рівні масової культури.

Виходячи з аналізу умов, в які потрапляє людина після випуску з вищого навчального закладу, з професійної, соціальної, духовної точки зору, можна виділити здібності та вади, які необхідно розвивати в людини за ступенем значимості: 1. Духовне здоров’я. 2. Соціальна грамотність. 3. Емоційна та психічна врівноваженість. 4. Розвинуті творчі здібності. 5. Загальноосвітня (загальнопрофесійна) обізнаність. 6. Розвинутий інтелект. 7. Комп’ютерна компетентність. 8. Фізичне здоров’я. 9. Розвинута комунікабельність. 10. Технічна компетентність. 11. Сенсорна чутливість.

Відповідно можна виділити необхідні шляхи розвитку та результат виховання здібностей людини до адаптації: 1. Естетичне, гуманістичне, культурне виховання. Мужність, цілеспрямованість, толерантність, адекватність дій. 2. Знання соціальних інститутів. Вміння захищати власні інтереси. 3. Розслаблення, медитація, концентрування, споглядання. Здатність при необхідності відокремлювати волю, думки, емоції, дії одне від одного. 4. Розвиток творчих здібностей. 5. Виховання відкритості пізнанню, спостережливості. Набуття достатнього обсягу знань для професійної відповідності. 6. Розвиток розумових здібностей. 7. Оволодіння комп’ютерною грамотністю. 8. Виховання пластики, координації, міцності. Основи самозахисту, здорового харчування. 9. Комунікативні психологічні тренінги. 10. Оволодіння принципами побудови та функціонування технічних засобів. 11. Увага до дрібного. Розвиток зіра, нюху, слуху, смаку, інтуїції, “дворукості”.

Таким чином, основні напрямки розвитку адаптивних здібностей людини збігаються з характеристиками інтелігентної людини. Тому інтелігентність це риса людини, яку можна виховувати. Більш того, інтелігентність необхідно виховувати, оскільки водночас це підвищує

адаптивні здібності людини та сприяє культурному та інтелектуальному розвитку суспільства.

Список літератури:

1. Фукуяма Фр. Конец истории // Вопросы философии. 1990, №3.
2. Ілляшенко Т. Про готовність дітей до шк. навчання // Поч. шк.. – 2002. - №3. - с.69 – 72.
3. Словник іншомовних Стів / за ред. О.С. Мельничука. – К.: УРЕ, 1974. – 776 с.